

Rozsudek Nejvyššího soudu ČSR ze dne 31.08.1982, sp. zn. 1 Cz 46/82, ECLI:CZ:NS:1982:1.CZ.46.1982.1

Číslo: 46/1984

Právní věta: Při výkladu ustanovení § 447 ods. 1 o. z. je třeba vycházet z toho, že k té části výdělku, kterou poškozený získá po skončení pracovní neschopnosti vynaložením zvýšeného pracovního úsilí (spojeného s překonáváním zdravotních obtíží po úrazu) nad rámec povinností vyplývajících z ustanovení § 73 zák. práce, se při vyčíslení ztráty na výdělku nepřihlíží.

Soud: Nejvyšší soud České soc. rep.

Datum rozhodnutí: 31.08.1982

Spisová značka: 1 Cz 46/82

Číslo rozhodnutí: 46

Číslo sešitu: 9-10

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Náhrada škody

Předpisy: 40/1964 Sb. § 421 ods. 1

§ 445

§ 447 ods. 1 65/1965 Sb. § 73

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Č. 46/1984 sb. rozh.

Při výkladu ustanovení § 447 ods. 1 o. z. je třeba vycházet z toho, že k té části výdělku, kterou poškozený získá po skončení pracovní neschopnosti vynaložením zvýšeného pracovního úsilí (spojeného s překonáváním zdravotních obtíží po úrazu) nad rámec povinností vyplývajících z ustanovení § 73 zák. práce, se při vyčíslení ztráty na výdělku nepřihlíží.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ČSR z 31. 8. 1982, [1 Cz 46/82](#))

Žalobce se domáhal vůči žalované organizaci placení peněžitého důchodu v částce 800 Kčs měsíčně od 1. 1. 1978 nadále jako náhrady za úraz, který utrpěl 7. 5. 1969 při dopravní nehodě zaviněné řidičem žalované organizace. V důsledku úrazu byla žalobci částečně amputována pravá noha. Žalobce přesto pracuje nadále jako řidič městské dopravy a dosahuje přibližně stejných výdělků jako před úrazem, ovšem jen zvýšeným pracovním úsilím spojeným s mimořádnou námahou. Při ovládání pedálů musí totiž vyvinout v poraněné noze mnohem větší úsilí, je namáháno stehenní svalstvo a zátěž kolenního i kyčelního kloubu je větší než u zdravých řidičů. Pravá dolní končetina je oproti levé

ve stehně slabší. Zvýšená námaha se projevuje i po pracovní směně, kdy žalobce trpí nápadnou únavou dolních končetin a páteře v oblasti bederní a krční.

Rozsudkem okresního soudu v Českých Budějovicích z 27. 10. 1978 bylo žalované organizaci uloženo platit žalobci částku 800 Kčs měsíčně od 1. 1. 1978 a zaplatit mu částky splatné od 1. 1. 1978 do 31. 10. 1978 ve výši 8000 Kčs. Dále bylo rozhodnuto o nákladech řízení a o povinnosti zaplatit soudní poplatek. Soud prvního stupně dospěl k závěru, že žalobci vznikla skutečná škoda, která je újmou, jež nastala v majetkové sféře žalobce. Spočívá v úbytku fyzických sil a projevuje se tím, že žalobce vynakládá při těžce práci vyšší pracovní úsilí než před úrazem. Kdyby u žalobce nedošlo k úbytku fyzických sil, pak by při zvýšené námaze, kterou nyní vynakládá k dosažení dosavadního výdělku, docíloval vyššího výdělku než dříve.

Rozsudkem krajského soudu v Českých Budějovicích byl rozsudek soudu prvního stupně změněn tak, že žaloba byla zamítnuta, a žalovanému nebyla přiznána náhrada nákladů řízení před soudy obou stupňů. Dále bylo vysloveno, že vedlejší účastník nemá právo na náhradu nákladů odvolacího řízení. Odvolací soud vycházel z toho, že za účinnosti dříve platného zákona č. 141/1950 Sb. se podle jeho ustanovení § 354 hradila nejen skutečná škoda, ale i to, co poškozenému v důsledku škodné události ušlo, a neexistovalo ustanovení o tom, jak se zjišťuje výše náhrady za ztrátu na výdělku po skončení pracovní neschopnosti; proto bylo možné zvýšené úsilí odškodňovat. Ode dne účinnosti zákona č. 40/1964 Sb. (občanského zákoníku) však nelze přiznat nárok na zvýšené úsilí, vynaložené po úrazu na docílení stejného nebo vyššího výdělku než před poškozením zdraví. K obecnému ustanovení § 442 o. z. totiž přistoupilo speciální ustanovení § 447 o. z., které stanoví způsob určení výše náhrady za ztrátu na výdělku po skončení pracovní neschopnosti.

Nejvyšší soud ČSR rozhodl o stížnosti pro porušení zákona, kterou podal generální prokurátor ČSR, tak, že citovaným rozsudkem odvolacího soudu byl porušen zákon.

Z odůvodnění:

Podle ustanovení § 421 odst. 1 o. z. odpovídá organizace občanovi za škodu, kterou mu způsobila porušením právní povinnosti.

Podle ustanovení § 445 o. z. se ztráta na výdělku, k níž došlo při škodě na zdraví, hradí peněžitým důchodem; přitom se vychází z průměrného výdělku poškozeného, kterého před poškozením dosahoval.

Podle ustanovení § 447 odst. 1 o. z. činí náhrada za ztrátu na výdělku po skončení pracovní neschopnosti nebo při invaliditě rozdíl mezi průměrným výdělkem před poškozením a výdělkem dosahovaným po poškození s připočtením případného invalidního důchodu nebo částečného invalidního důchodu.

Občanský zákoník 1) neuvádí, co je výdělkem dosahovaným po poškození. Je proto věcí výkladu, co vše do tohoto výdělku zahrnout, a naopak, k čemu při jeho výpočtu nepřihlížet. Konkrétně jde o to, zda lze přihlížet k té části výdělku, kterou dosahuje občan po úrazu pouze na základě zvýšeného pracovního úsilí spojeného s mimořádnou námahou.

V souvislosti s odškodňováním pracovních úrazů upravují pracovněprávní předpisy (i když v opačném smyslu) jiné skutečnosti, které mají vliv na výši náhrady za ztrátu na výdělku po skončení pracovní neschopnosti, případně při uznání plné nebo částečné invalidity. Např. ustanovení § 59 odst. 1 nařízení vlády ČSSR č. 54/1975 Sb., kterým se provádí zákoník práce, výslovně umožňuje organizaci prokázat, že postižený dosahuje ze své viny v zaměstnání po pracovním úrazu nižších výdělků než jeho spolupracovníci vykonávající stejnou práci nebo práci téhož druhu. V takovém případě se

považuje za výdělek po pracovním úrazu průměrný výdělek, kterého dosahují tito ostatní pracovníci. Ztrátou na výdělku je potom rozdíl mezi průměrným výdělkem před vznikem škody a takto určeným výdělkem spolu s případným invalidním nebo částečným invalidním důchodem. Z uvedeného vyplývá, že tu právní předpis vyjadřuje záměr nahradit skutečnou ztrátu na výdělku jako následek poškození zdraví, tedy přihlíží k tomu, zda pracovník i po úrazu plní základní povinnosti obsažené v ustanovení § 73 písm. a) zák. práce, totiž pracovat svědomitě a řádně podle svých sil, znalostí a schopností.

Občanský zákoník neobsahuje úpravu uvedenou v ustanovení § 59 odst. 1 nařízení vlády ČSSR č. 54/1975 Sb. I bez takovéto výslovné úpravy je však nutno dovodit stejný závěr také pro občanskoprávní odpovědnost za škodu, neboť v souvislosti se snížením výdělku, které je důsledkem nedostatečného plnění pracovních povinností (§ 73 zák. práce), poškozeným a nikoliv jeho špatného zdravotního stavu způsobeného úrazem, není dána příčinná souvislost mezi protiprávním jednáním, které vedlo ke škodě na zdraví, a majetkovou újmou, spočívající v uvedeném snížení výdělku, jako jeden ze základních předpokladů odpovědnosti za škodu podle ustanovení § 421 o. z. Odpovědnost škůdce za takto vzniklou újmu proto nepřichází v úvahu.

Jestliže tedy pro výši náhrady za ztrátu na výdělku má význam ta skutečnost, že občan ze své viny dosahuje nižších výdělků, pak je třeba obdobně přistupovat k posouzení případů, kdy občan dosahuje vyšších výdělků pouze s vynaložením zvýšeného pracovního úsilí. Tu část výdělku, kterou poškozený občan po skončení pracovní neschopnosti získá s vynaložením zvýšeného pracovního úsilí, spojeného s překonáváním zdravotních obtíží jako následku úrazu, nad rámec povinností vyplývajících z ustanovení § 73 zák. práce, je nutno odpočítat a při stanovení ztráty na výdělku k ní nelze přihlížet. 2) Zvýšené úsilí nemůže totiž nic změnit na závěru, že důsledkem protiprávního jednání, které vedlo k poškození zdraví, je újma vyjádřená rozdílem mezi průměrným výdělkem před poškozením a výdělkem, kterého by poškozený dosahoval po poškození při normálním pracovním úsilí odpovídajícím jeho zdravotnímu stavu. Škůdce nemůže mít prospěch z toho, že poškozený zvýšeným úsilím (nad rámec povinností vyplývajících z ustanovení § 73 písm. a/ zák. práce), které na něm nelze požadovat, a překonáváním mimořádných obtíží dosahuje vyššího výdělku, než by odpovídal běžnému plnění pracovních povinností (§ 73 zák. práce) s ohledem na zdravotní stav poškozeného.

Z výše uvedených ustanovení a zásad však odvolací soud v projednávané věci nevycházel.

Vycházel naopak z nesprávného právního názoru, že zvýšené úsilí jako předpoklad dosahování vyššího výdělku po úraze nelze brát v úvahu při uvažování o náhradě za ztrátu na výdělku po skončení pracovní neschopnosti. Nezabýval se proto tím, zda žalobce s ohledem na zaměstnání řidiče městské dopravy musí skutečně vynakládat zvýšené pracovní úsilí a v jakém rozsahu, aby dosáhl stejného výdělku jako před úrazem, ani tím, jakého výdělku by dosahoval při běžném pracovním úsilí. Neustanovil za tím účelem znalce stejně jako soud prvního stupně, který v tomto směru vycházel ze žalobcem předloženého posudku znalce - lékaře. Žalovaná organizace však navrhovala provedení znaleckého důkazu soudem a v odvolání vznesla proti předloženému posudku konkrétní námitky. Rovněž nebyl zjištěn průměrný výdělek žalobce před poškozením na zdraví a výdělek dosahovaný po poškození, takže řízení zůstalo neúplné.

Je proto třeba v dalším řízení doplnit dokazování. Jestliže potom soud dospěje k závěru, že žalobce dosahuje dosavadního vyššího výdělku za vykonanou práci jen zvýšeným pracovním úsilím, musí tato výhoda jít pouze k jeho prospěchu a nikoli ku prospěchu žalovaného jako subjektu odpovědného za škodu. Soudy pak musí při zjišťování toho, zda došlo ke ztrátě na výdělku ve smyslu ustanovení § 447 odst. 1 o. z. a v jaké výši brát v úvahu jako výdělek částku dosahovanou po poškození, již by žalobce dosahoval při běžném pracovním úsilí, které na něm lze s ohledem na ustanovení § 73 zák. práce požadovat.

Odvolací soud, který vycházel z jiného právního názoru, porušil proto svým rozhodnutím zákon v

ustanoveních § 6, § 120 odst. 1 a § 153 odst. 1 o. s. ř. ve vztahu k ustanovením § 421, § 445 a § 447 odst. 1 o. z.

1) zákon č. 40/1964 Sb. (jehož úplné znění se změnami a doplňky bylo vyhlášeno pod č. 70/1983 Sb.).

2) Srov. rozhodnutí uveřejněná pod č. 8/1983 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek.